

FJALLSKILASAMÞYKKT

fyrir Vestur-Skaftafellssýslu.

I. KAFLI

Um stjórn fjallskilamála.

1. gr.

Samkvæmt lögum nr. 6 frá 1986, um afréttamálefni, fjallskil o.fl. er Vestur-Skaftafellssýsla eitt fjallskilaumdæmi.

2. gr.

Héraðsnefnd hefur á hendi yfirstjórn allra afrétta- og fjallskilamála í sýslunni.

3. gr.

Hvor hreppsnefnd hefur á hendi framkvæmd og stjórn fjallskilamála, þá má hreppsnefnd kjósa fjallskilanefndir fyrir hvert fjallskilasvæði, sem sér þá um framkvæmd þeirra mála í umboði hreppsnefnda hvor á sínu svæði.

4. gr.

Hreppsnefnd er heimilt að stofna sjóð, er nefnist fjallskilasjóður, og renna þá til hans þessar tekjur:

1. Andvirði óskilafjár.
2. Niðurjöfnun fjallskila.
3. Sektir fyrir brot á samþykkt þessari.
4. Aðrar tekjur, er hreppsnefnd eða almennur sveitarfundur samþykkir að renni í sjóðinn.

Tekjum fjallskilasjóðs má hreppsnefnd aðeins verja til þeirra verkefna, er heyra undir framkvæmd ákvæða samþykktar þessarar. Sjóðurinn er í ábyrgð hreppsnefndar, sem gerir reikning hans árlega og lætur fylgja sveitarreikningum.

II. KAFLI

Notkun afrétta og annarra beitolanda.

5. gr.

Allt land sem fjallskilasamþykkt þessi tekur til, skiptist í afrétti og heimalönd. Það skulu vera afréttir sem að fornu hafa verið, þó geta hreppsnefndir tekið upp nýja afrétti, breytt þannig afréttarmörkum eftir því sem hagkvæmt þykir, og um semst við landeigendur, með samþykki héraðsnefndar.

6. gr.

Hreppsnefndum er skylt, í samráði við gróðurverndarnefnd og Landgræðslu ríkisins, að hafa eftirlit með því að gróðurlendi á afréttum og heimalöndum sé ekki íþyngt með of miklu beitarálagi.

7. gr.

Enginn fjáreigandi má sleppa fé sínu í annað afréttarsvæði en það sem jörð hans á upprekstrarrétt til, né lána manni úr annarri fjallskiladeild ítölu sína í afrétt, nema með leyfi hlutaðeigandi hreppsnefndar, enda sé afréttarland viðurkennt nægilegt.

Enginn má heldur leyfa öðrum sumarreit fyrir búfé í heimalandi sínu, þar sem hætta er á að íþyngt yrði óréttilega öðrum sambeitarföngum eða nágrönnum, án leyfis þeirra og hreppsnefndar.

8. gr.

Hreppsnefnd getur í samráði við Landgræðslu ríkisins og/eða gróðurverndarnefnd sett reglur um hvenær má reka fé til afréttar, enn fremur á hvaða svæði á afrétti fé skuli rekið eða flutt.

Ekki skal upprekstur leyfður fyrr en gróður er nægur að mati hreppsnefndar samber lög um afréttarmálefni fjallskil o.fl. nr. 6, 21. mars 1986, III. kafla.

9. gr.

Hreppsnefnd er heimilt ef eigendur og eða ábúendur jarða telja sig verða fyrir tilfinnanlegum ágangi búpenings í heimalandi eða löndum, sem ekkert leyfi eða heimild er fyrir, að fyrirskipa smölun á viðkomandi svæði ef þurfa þykir, og færa (búpening) til réttar. Þar er eigendum skylt að hirða fénað sinn. Skepnur sem eru sérstaklega áleitnar við löglegar girðingar t.d. tún, matjurtagarða og skrudgarða, skal eigandi hirða, þegar tilsagðar eru, setja í örugga vörslu eða farga þeim. Sýni hann hirðuleysi í því efni ber honum að bæta allt það tjón er skepna þessi eða skepnur hafa valdið eða valda.

10. gr.

Enginn má reka fénað sinn í annarra lönd án leyfis þeirra eða skilja þar eftir af rekstri sínum eða flutningum. Annarra fé mega menn ekki láta fara í rekstra sína til og frá afrétti og rétta.

11. gr.

Telji einhver ábúandi jarðar sig verða fyrir óhæfilegum ágangi búfjár nágranna síns, vegna þess að sá síðarnefndi hafi girt stærra eða minna svæði af beitarsínu og verji það að meira eða minna leyti með því að sleppa hlutfallslega of mörgu af fénaði sínum utan girðingar í þann hluta landsins, sem liggur ógirt að landi eða löndum nágranna hans, getur sá sem telur sig verða fyrir áganginum kært málið til hreppsnefndar. Henni er þá skylt að rannsaka málið þyki henni ástæða til, getur hún fyrirskipað þeim sem hefur nokkuð af landi sínu afgirt, að hafa ákveðinn hluta af fé sínu í hinu afgirta landi, eða reka í afrétt.

Heimilt er hlutaðeigendum að skjóta úrskurði hreppsnefndar til héraðsnefndar, sem fellir úrskurð um slík mál. En skylt er hlutaðeigendum að hlýða úrskurði hreppsnefndar, þó málinu hafi verið vísað til héraðsnefndar, uns hún hefur fellt úrskurð sinn.

12. gr.

Ef ábúendur jarða er næst leggja afrétti, verða fyrir ágangi afréttarfénaðar er þeim heimilt að krefjast girðingar er varni áganginum. Um kostnað við girðinguna og viðhald hennar fer eftir gildandi girðingarlögum. Sama máli gegnir um girðingar sem fyrir eru, ef til samninga kemur, samkvæmt 5. gr.

13. gr.

Eftir að vorsmölun er lokið og fénaður rekinn á afrétt og allt til fyrstu gangna, má enginn smala né valda afréttarpeningi ónæði á einn eða annan hátt, nema leyfi viðkomandi hreppsnefndar komi til.

Safnist fénaður óeðlilega mikið við afréttargirðingar ber hreppsnefnd að sjá til þess að því sé smalað. Skylt er fjáreigendum að standa að slíku og hirða fénað sinn.

III. KAFLI

Um göngur og réttir.

14. gr.

Hreppsnefndir skipa fyrir um smölun afrétta hvor á sínu svæði. Skulu leitir vera tvennar hið fæsta á hverju hausti, þó getur hreppsnefnd ákveðið þrjú lögsöfn á þeim svæðum sem talin er þörf á og hefð er fyrir að leita þrisvar. Skal tveimur göngum undantekningalaust vera lokið í síðasta lagi fyrir fyrsta vetrardag.

Fjallskilaseðill skal hafa borist öllum fjallskilaskyldum aðilum í hendur minnst tíu dögum fyrir fyrsta safn, á honum skal tilgreint hverjir leggja skuli menn á hvert smölunarsvæði, raða niður gangnadagsverkum og öðrum áætluðum fjallskilakostnaði, nefna til fjallkónga og réttarstjóra svo og þá er sækja fé í aðrar skilaréttir, þar sem það á við.

15. gr.

Fjallskilaskyldur er hver fjáreigandi og umráðamaður lögbýlis og leggur til fjallskila á þann hátt sem hreppsnefnd ákveður. Skyldur er húsbóndi að innna af hendi fjallskil fyrir heimamenn sína og aðra, sem eiga hjá honum fjallskilaskyldan fénað. Ábúendur sauðlausra jarða skulu gera fjallskil eftir ákvörðun hreppsnefndar. Sama gildir um eigendur eyðijarða.

Hreppsnefnd ákveður fjölda gangnamanna og deilir þeim niður á fjallskilaskylda aðila í hlutfalli við tölu vetrarfóðraðs fjár samkvæmt forðagæsluskýrslum og jarðeignum.

16. gr.

Hreppsnefnd getur ákveðið að sérstakir kostnaðarliðir sem af fjallskilum stafa greiðist úr sveitasjóði.

Fjallskil skulu innt af hendi í vinnu eftir því sem við verður komið, ella goldin í peningum eftir mati hreppsnefnda. Þeim kostnaði í fjallskilum sem ekki verður inntur af hendi með skylduvinnu og óvissar tekjur hrökkva ekki fyrir, skal jafna niður eftir fyrirmælum 15. gr.

17. gr.

Enginn fjáreigandi er undanþeginn fjallskilum þó hann hafi sleppt fé sínu í heimaland. Þó getur hreppsnefnd felld niður fjallskil sem lögð eru á eftir fjártölu ef fjáreigandi sleppir öllu fé sínu í heimaland sitt enda sé slíkt land girt þannig að öruggt megi telja að fénaður renni ekki í afrétt eða lönd annarra og lega lands þannig að dómi hreppsnefndar, að ekki sé um slíkt að ræða, enda verði svo í reynd.

18. gr.

Hver bóndi er skyldur að smala land sitt á hausti samhliða leitum, ef hreppsnefnd mælir svo fyrir. Sama gildir um eigendur eyðibýla þó þeir eigi þar ekki fjárvon. Hlýði umráðamaður lands ekki fyrirmælum hreppsnefndar ber honum að greiða smölunarkostnað eftir mati hreppsnefndar. Ekki verður eigandi lands þó krafinn um þátttöku í smölunarkostnaði, sé honum meinað að nýta land sitt til sumarþeir eða leigja það öðrum til slíkra nota, skal sá er slíkt bann setur þá bera allan fjallskilakostnað af því landsvæði.

19. gr.

Skyldur er hver að innna þau fjallskil af hendi, sem á hann eru lögð, og eru í samræmi við það sem öðrum hreppsþúum er gert skylt að leysa af hendi. Sá er órétti þykist beittur, á rétt á að kæra málið fyrir hreppsnefnd og héraðsnefnd, en enginn getur með áfrýjun skotið sér undan hlýðni við þá fyrirskipun, sem hann kærir yfir. Ef úrskurður gengur honum í vil, skal endurgreiða honum fjallskilin samkvæmt úrskurðinum.

20. gr.

Hverjum sem ekki framkvæmir fjallskilin samkvæmt fyrirmælum hreppsnefndar, skal skylt að greiða andvirði fjallskila til sveita eða fjallskilasjóðs með 50% álagi, eða annars sem því svarar samkvæmt fyrirmælum hreppsnefndar. Sama máli gegnir, ef einhver sendir þann mann í göngur, sem fjallkóngur og meirihluti gangnamanna álíta ekki liðgengan eða svo illa búinn á einhvern hátt, að hann sé óhæfur í göngurnar.

21. gr.

Fjallkóngur skal skipa fyrir hvernig haga skuli göngum, í samræmi við fyrirskipanir hreppsnefndar. Hann skal sjá um að söfnin séu rekin til réttar í góðri reglu. Gangnamenn eru skyldir að hlýða fjallkónginum meðan á leitum standur og allt til þess að safnið er afhent réttarstjóra eða öðrum ábyrgum aðila. Óhlýðni varðar sektum.

Geri fjallkóngur sig sekan um vítavert kæruleysi eða óreglu í starfi skal hann sæta sektum.

22. gr.

Hreppsnefnd skal sjá um að til sé viðunandi húsakostur fyrir gangnamenn, hesta þeirra og fjárbyrgi þar sem þeirra er þörf. Kostnaður við byggingu þeirra og viðhald greiðist úr sveita- eða fjallskilasjóði.

23. gr.

Hver eigandi eða umráðamaður lands er skyldur til að smala heimaland sitt og það eins þó landeigandi eða umráðamaður eigi þar ekki fjárvon sjálfur.

Vanræki einhver að smala heimaland sitt, getur hreppsnefnd látið smala það á hans kostnað, og greiðir hann að auki sekt samkv. ákvæðum 20. gr.

24. gr.

Peir sem víðáttumikil heimalönd hafa að smala, sem notast að sumrinu sem beutiland fyrir afréttarpening, eiga rétt á að sú smölun sé metin til fjallskila, enda framkvæmdi landeigandi smölunina á sinn kostnað í sambandi við smölun afréttarins og eftir fyrirmælum hreppsnefndar.

25. gr.

Skyldur er hver ábúandi að hirða fé það er finnst í landi hans eftir að almennum smölunum er lokið og tilkynna það fjáreigendum.

IV. KAFLI

Búfjármörk.

26. gr.

Búfjármörk eru: eyrnamörk, brennimörk, frostmerkingar og plötumerki í eyra.

Hver búfjáreigandi er skyldur að hafa glögg eyrnamark á búfé sínu. Sauðfé og annan búpening skal draga eftir mörkum.

Mark helgar markeiganda grip nema sannist að annar eigi. Um fjármörk og merkingar á búfé fer að öðru leyti eftir IX. kafla laga nr. 6, 21. mars 1986 um afréttarmálefni, fjallskil o.fl. og reglugerð um mörk, og markaskrár og takmörkun á sammerkingum búfjár nr. 579, 24. nóvember 1989.

V. KAFLI

Um réttir og réttahald.

27. gr.

Hreppsnefnd sér um að almenningaréttum hreppsins með tilheyrandi dilkum og fjárbyrgjum sé vel við haldið og þær séu í góðu ástandi til notkunar. Byggingar og viðhaldskostnaður almenningaréttar greiðist úr sveita- eða fjallskilasjóði. Skyldur er hver landeigandi að leggja til land undir rétt, þó ekki tún eða engi, né heldur land sem líkur eru til að verði tekið til ræktunar. Valdi réttarbygging spjöllum á nytjalandi, skal bæta það landeiganda, ef krafist er, eftir mati tveggja manna er dómkvaddir séu af sýslumanni.

Telst slíkur kostnaður með byggingarkostnaði réttarinnar. Rétt á landeigandi á árlegu uslagjaldi fyrir átroðning vegna réttarhaldsins.

28. gr.

Réttarstjóri skipar fyrir um hvernig fjádrætti skuli haga og heldur mönnum til starfs. Óhlýðni við skipun hans varðar sektum.

Enginn má hleypa fé úr dilk nema réttarstjóri leyfi. Hann skal gæta þess vandlega að allir ómerkingar og vafalömb, sem koma fyrir í réttinni, séu dregin í sérstakan dilk, þar sem ekki er annað fé fyrir, og mönnum gefinn kostur á að láta lambsmæður helga sér lömbin, undir eftirliti réttarstjóra eða þess sem hann setur í sinn stað.

29. gr.

Komi fé fyrir í réttinni sem farið hefur yfir varnarlínu, skal réttarstjóri sjá til þess að þær séu sem fyrst teknar úr réttinni, settar í einangrun og færðar til slátrunar svo fljótt sem við verður komið.

VI. KAFLI

Um meðferð ómerkinga og óskilafjár.

30. gr.

Hver sá er innir fjallskil af hendi, hvort heldur er við smölun afrétta eða heimalanda, skal leitast við að handsama svo fljótt sem verða má, ómerkinga sem vart kann að verða, og auðkenna þá ef þeir fylgja móður.

Nú koma ómerkingar eða annað óskilafé til réttar, og skal þá draga það í sérstakan dilk, þar sem menn eiga kost á að leiða mæður til ómerkinga og sanna eignarrétt sinn.

31. gr.

Ómerkingar og óskilafé sem kemur fyrir í skilaréttum og öðrum réttum, og ekki finnast eigendur að, skal þegar lógað í slátruhúsi, sér hreppstjóri um að svo sé gert.

Áður en slíku fé er lógað, skal skrifa nákvæma lýsingu á því þar sem getið er marks og annarra einkenna er eigendur gætu helgað sér það eftir.

Óskilafé sem fram kemur eftir réttir og ekki finnast eigendur að, eða ekki kemst til eigenda vegna fjarlægðar, skal fara með á sama hátt.

Andvirði óskilafjár, sem fargað er, skal lagt inn á reikning, þannig að greiða megi út verð hverrar kindar ef eigandi finnst.

Óskilafé er það fé sem enginn finnst eigandi að, svo og ómerkingar sem ær helga sér ekki.

32. gr.

Fyrir árslok skal hreppstjóri birta í Lögbirtingablaði tilkynningu um förgun óskilafjár, eða um sölu, ef um óskilahross eða nautgripi er að ræða. Skal í tilkynningu greint frá marki og

auðkenni hvernar skepnu, eftir því sem kostur er, og skorað á rétta eigendur að gefa sig fram og sanna eignarrétt sinn innan tiltekins tíma.

33. gr.

Af sláturverði ómerkinga og annars óskilafjár, andvirði seldra hrossa og nautgripa greiðist áfallinn kostnaður. Eftirstöðvar andvirðis greiðist eiganda, ef hann sannar eignarrétt sinn innan tiltekins tíma, ella í sveita- eða fjallskilasjóð þess hrepps sem óskilapeningurinn kom fyrir í.

VII. KAFLI

Um sveltistöku og eftirleitir.

34. gr.

Verði gangnamenn eða aðrir varir við fé í ógöngum eða svelti, skal tilkynna það fjallkóngi eða fjallskilanefnd viðkomandi svæðis. Skal þá leitast við að fá færa menn til að bjarga fénu, rétt er þó að fela landeiganda heimalands og fjáreiganda, ef kunnur er sveltistöku.

Sé björgun óframkvæmanleg eða of hættuleg að dómi björgunarmanna eða aðstæður það örðugar að tvöfalt verð fjárens hrökkvi ekki fyrir björgunarkostnaði, er skylt að skjóta féð, sé það unnt.

35. gr.

Séu færðar líkur fyrir því að fé leynist að loknum lögsöfnum, skal það sótt á kostnað sveita- eða fjallskilasjóðs.

Í eftirleit er mönnum heimilt að fara eftir að lögsöfnum er lokið. Ber sveita- eða fjallskilasjóður engan kostnað af þeim ferðum nema sérstaklega sé um það samið við hreppsnefnd áður en farið er.

Fyrir fé sem finnst í slíkum leitum mega finnendur fara fram á fundarlaun, sem nemur 1/3 af verði fullorðins fjár og 1/2 af verði lambs, samkvæmt skattmati til eignar. Ber eigendum að greiða fundarlaun, fari eftirleitarmenn fram á slíkt, enda séu færðar sönnur á að féð hafi fundist í afrétti.

VIII. KAFLI

Ýmis ákvæði.

36. gr.

Um smalanir að vori skulu ábúendur vera frjálsir. Hreppsnefnd er þó skylt að samræma vorsmölun, ef meirihluti fjáreigenda á samliggjandi smölunarsvæði óska eftir því.

37. gr.

Hvar sem vart verður við fé sem farið hefur yfir varnarlínu (línubrjóta) hvort sem er í smölun afrétta heimalanda eða í réttum, skal handsamað hið fyrsta, sett í einangrun og komið í sláturhús svo fljótt sem við verður komið.

38. gr.

Það er stranglega bannað að svelta fénað, umfram það sem nauðsyn krefur, hundbeita hann að óþörfu eða misþyrma honum á nokkurn hátt við fjárréttir, í rekstrum eða gæslu, fjallgöngum eða við smölun heimalands. Sannist að hundur bítí fé til skaða skal eigandi hans bæta tjónið að fullu.

39. gr.

Rétt er hverjum sláturleyfishafa að hafa markglöggan mann í slátturrétt, meðan á sláttun stendur. Skal hann gæta þess að misdráttur eða ruglingur eigi sér ekki stað á sláturfé. Telji hann eignarheimild á fénaði vafasama, skal hann leita nánari upplýsinga þar um.

40. gr.

Að öðru leyti en greint er í fjallskilasamþykkt þessari fer um fjallskilamálefni eftir því sem segir í lögum um afréttamálefni, fjallskil o.fl. nr. 6/1986 og lögum og reglugerðum um varnir gegn útbreiðslu næmra sauðfjársjúkdóma og útrýmingu þeirra.

41. gr.

Brot gegn ákvæðum þessarar fjallskilasamþykktar varðar sektum og renna sektir í sveita- eða fjallskilasjóð viðkomandi fjallskiladeildar. Með mál út af brotum skal farið að hætti opinberra mála.

Samþykkt þessi staðfestist hér með samkvæmt 3. gr. laga nr. 6 21. mars 1986 um afréttarmálefni, fjallskil o.fl., til þess að öðlast þegar gildi. Jafnframt er úr gildi felld fjallskilasamþykkt fyrir Vestur-Skaftafellssýslu nr. 245 23. desember 1965.

Landbúnaðarráðuneytið, 24. apríl 1992.

Halldór Blöndal.

Jón Höskuldsson.

GJALDSKRÁ

fyrir megnunareftirlit á Norðurlandssvæði eystra.

1. gr.

Sveitarstjórnnum á starfssvæði heilbrigðiseftirlits Norðurlands eystra er heimilt að innheimta árlega eftirlitsgjald af eftirlitsskyldri starfsemi samkvæmt 3. gr. og 5. tl. 3. gr. laga um hollustuhætti og heilbrigðiseftirlit nr. 81/1988, 6. tl. 3. gr. og viðauka 9 í mengunarvarna-reglugerð nr. 389/1990, svo sem hér greinir:

1. flokkur kr. 10 500,00

2. gr.

Fyrir starfsleyfi heilbrigðisnefnda, sbr. 3. tl. 5. gr. laga nr. 81/1988 sbr. 5 tl. 8. gr. megnunarvarnareglugerðar, nr. 389/1990, er heimilt að innheimta leyfisgjald svo sem hér greinir:

1. flokkur kr. 1 000,00

3. gr.

Framkvæmdastjóri heilbrigðiseftirlits lætur, fyrir hönd svæðisnefndar sveitarstjórnnum í té eftirlitsskyld fyrirtæki. Sveitarstjórnir annast álagningu og innheimtu eftirlitsgjalda.

Gjöld samkvæmt 1. gr. má innheimta með lögtaki.